

ÅRSRAPPORT 2025

Forsidefoto: Dronebilde av Sunda (018-41-R) i vinterlandskap. Foto: Vibeke Lyngheim

Nidelva- og Gjerstad–Vegår
vannområde

Agder vannregion

Oppsummering

Nidelva og Gjerstad–Vegår er to selvstendige vannområder i Agder vannregion, men har i 2025 vært organisert med felles vannområdekoordinator og felles samarbeidsstruktur. Arbeidet har i hovedsak vært rettet mot oppfølging av regional vannforvaltningsplan 2022–2027, kvalitetssikring og oppdatering av kunnskapsgrunnlaget i Vann-Nett, og oppstart av prosesser knyttet til tiltaksrevisjon for planperioden 2028–2033.

Året var preget av koordinatorbytte fra 5. august 2025. Det har derfor vært vektlagt kontinuitet i pågående prosesser, overføring av kunnskap og etablering av kontaktflater mot kommuner og sektormyndigheter. Arbeidsgruppen har vært den viktigste arenaen for koordinering og faglig dialog, med jevnlig møter om status for miljømål og klassifisering, oppdatering av påvirkninger og tiltak, samt avklaringer knyttet til sektoransvar og videre framdrift i tiltaksarbeidet. Styringsgruppen har bidratt til politisk forankring av arbeidet.

I forbindelse med tiltaksrevisjonen er det gjennomført kommunevis oppfølging og startet opp systematiske gjennomganger av utvalgte tema i samarbeid med sektormyndigheter og fylkeskommune. I Nidelva vannområde ble Arendal valgt ut for en gjennomgang av vannforekomster i urbane områder, herunder vurderinger knyttet til miljømål og eventuelle SMVF-problemstillinger. Erfaringene gir et godt grunnlag for tilsvarende gjennomganger i andre kommuner der urban påvirkning er betydelig.

Det ble i 2025 ikke igangsatt nye, egne overvåkingsprosjekter i vannområdene. Samtidig er det identifisert behov for økt kunnskap i enkelte vannforekomster, særlig knyttet til næringsstoffer, avløpspåvirkning og lokale påvirkninger i små vassdrag. Overvåkning og mulig finansiering vil vurderes videre i forbindelse med prioriteringer fram mot ny planperiode.

I løpet av året er det også fremmet flere initiativ og søknader om restaurerings- og kunnskapsprosjekter i vannområdene. Dette omfatter blant annet videre restaureringstiltak i Vegårvassdraget, samt kunnskapsinnhenting og planlegging knyttet til bekkestrekninger i Nidelva vannområde. Tiltakene forutsetter nødvendige tillatelser og finansiering, og flere prosjekter er planlagt gjennomført i 2026.

Kompetanseutveksling og samarbeid på tvers av vannområder har vært en viktig del av arbeidet i 2025, blant annet gjennom vanngruppa i Agder vannregion, ukentlige koordineringsmøter med vannregionmyndigheten, faglige møteplasser og befaringer. I tillegg ble det utviklet og publisert et digitalt lurvkart for publikumsinnmelding langs kysten, og det ble gjennomført webinar om skogdriftens påvirkning på vannmiljø med bred deltakelse.

Vannområdenes arbeid er finansiert gjennom bidrag fra deltakerkommunene og tilskudd fra Agder og Telemark fylkeskommuner. I 2025 ble det i tillegg tildelt midler til tiltak og kunnskapsarbeid, herunder restaureringsmidler fra Agder fylkeskommune og tilskudd fra havbruksfondet.

Innhold

Oppsummering	2
1. Innledning	4
1.1 Formål og bakgrunn	4
1.2 Koordinatorbytte i 2025.....	6
2. Om vannområdene	6
2.1 Nidelva.....	6
2.2 Gjerstad–Vegår	9
3. Organisering	12
4. Aktiviteter i 2025	13
4.1 Arbeid i vannområdene.....	13
4.2 Planarbeid og saksbehandling	14
4.3 Oppdatering av kunnskapsgrunnlaget i Vann-Nett.....	14
4.4 Tiltaksrevisjon og kommunevis oppfølging	14
4.5 SMVF-vurderinger og miljømål i urbane områder	14
4.6 Faglig samarbeid og kompetanseutveksling	15
4.7 Befaringer og læring på tvers av vannområder	15
4.8 Lurvkart og publikumsinnmelding.....	15
4.9 Webinarer og kunnskapsdeling	16
4.10 Overvåking og kunnskapsbehov	16
4.11 Restaureringsprosjekter og kunnskapsinnhenting	16
5. Kunnskapsgrunnlag og overvåkning	17
5.1 Vann-Nett.....	17
5.2 Overvåkingstyper og datagrunnlag.....	17
5.3 Kalking og forsuring.....	18
6. Økonomi	18
6.1 Finansiering av vannområdearbeidet	18
6.2 Tilskudd til tiltak og kunnskapsprosjekter	19
6.3 Regnskap 2025	20
Vedlegg 1. Representanter i styringsgruppe og arbeidsgruppe 2025 for vannområdene Nidelva og Gjerstad–Vegår	21

1. Innledning

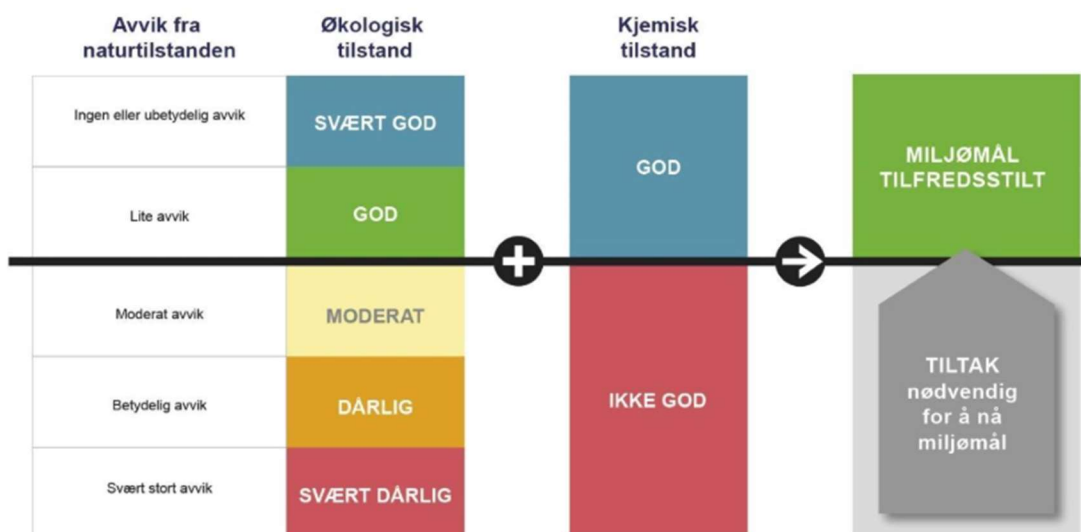
1.1 Formål og bakgrunn

Nidelva og Gjerstad–Vegår er to selvstendige vannområder, men er organisert med felles vannområdekoordinator og felles samarbeidsstruktur mellom kommuner, fylkeskommuner og statlige sektormyndigheter. I praksis innebærer dette at arbeidet med vannforvaltning i de to områdene i stor grad skjer koordinert og samlet, selv om vannområdene geografisk og faglig er avgrenset hver for seg.

Formålet med vannområdesamarbeidet er å bidra til en helhetlig og bærekraftig forvaltning av vannressursene på tvers av kommune- og sektorgrenser. Vannmiljøet skal beskyttes mot forringelse, og der det er behov skal tilstanden forbedres eller gjenopprettes slik at minst god økologisk og kjemisk tilstand oppnås i tråd med vannforskriften.

Miljømålet etter vannforskriften innebærer at både økologisk og kjemisk tilstand må være god for at miljømålet skal anses som nådd. Sammenhengen mellom disse tilstandene og behovet for tiltak er illustrert i figur 1.

Klassifisering av økologisk og kjemisk tilstand

Figur 1. Sammenheng mellom økologisk og kjemisk tilstand og miljømål etter vannforskriften. Kilde: Miljødirektoratet/Vannportalen.

For å nå disse målene forutsettes tett samarbeid mellom kommunene og øvrige sektormyndigheter, samt samordning og prioritering av tiltak på tvers av fagområder og forvaltningsnivåer.

Vannforskriften legger blant annet til grunn at forvaltningen skal:

- bygge opp og vedlikeholde kunnskap om miljøtilstanden i vann
- fastsette miljømål for elver, innsjøer, grunnvann og kystvann
- legge til rette for sektorovergrepene planlegging gjennom regionale vannforvaltningsplaner og tiltaksprogram
- sikre langsiktig og bærekraftig bruk av vannmiljøet

Regional plan for vannforvaltning i Agder ble vedtatt av Klima- og miljødepartementet i 2022 og gjelder for perioden 2022–2027. Planen med tilhørende tiltaksprogram er retningsgivende for arbeidet i både Nidelva og Gjerstad–Vegår vannområde.

Hovedaktivitetene i planperioden omfatter både gjennomføring av tiltak og oppdatering av kunnskapsgrunnlag, samtidig som det i siste del av perioden arbeides med forberedelser til ny planperiode. Dette er illustrert i figur 2.

Figur 2. Oversikt over hovedaktiviteter i planperioden 2022–2027 og arbeid knyttet til forberedelse av ny planperiode. Kilde: Miljødirektoratet/Vannportalen

I 2025 har arbeidet i de to vannområdene i stor grad vært rettet mot å sikre kontinuitet i samarbeidet, styrke kunnskapsgrunnlaget og legge et faglig og

organisatorisk grunnlag for tiltaksrevisjon og prioriteringer fram mot planperioden 2028–2033.

1.2 Koordinatorbytte i 2025

Stillingen som vannområdekoordinator ble overtatt av Vibeke Lyngheim 5. august 2025. Årsrapporten oppsummerer derfor aktiviteter og prosesser som er gjennomført gjennom hele året, uavhengig av koordinatorbytte. Arbeidet i vannområdet har i 2025 vært et samarbeid mellom kommunene, fylkeskommunene, Statsforvalteren og vannregionmyndigheten, og rapporten gjenspeiler den samlede innsatsen til alle involverte parter.

2. Om vannområdene

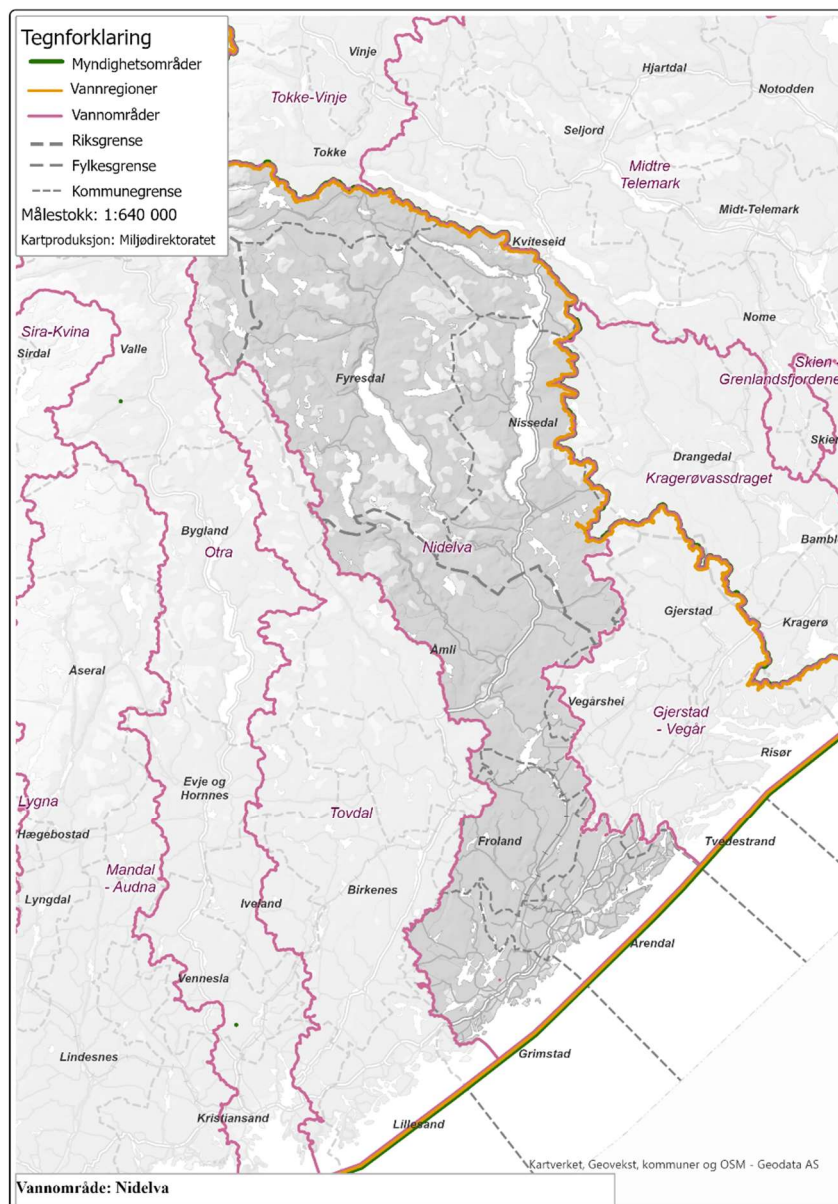
Nidelva og Gjerstad–Vegår utgjør to separate vannområder, men er organisert med felles vannområdekoordinator og felles samarbeidsstruktur. Yttergrensene for vannområdene følger ikke kommunegrenser, men tar utgangspunkt i nedbørsfelt. Dette innebærer at vannområdene omfatter kommuner i både Agder og Telemark, og at arealandelen varierer mellom kommunene. Årsrapporten oppsummerer derfor utvikling, aktivitet og status i begge vannområdene samlet for 2025.

2.1 Nidelva

2.1.1 Geografi og oversikt

Nidelva vannområde omfatter hele eller betydelige deler av kommunene Arendal, Grimstad, Froland, Åmli, Fyresdal, Nissedal, Kviteseid, Tokke og Valle. Vannområdet strekker seg dermed over både Agder og Telemark, ettersom yttergrensene følger nedbørsfelt og ikke kommunegrenser.

Kart over vannområdet og avgrensning av nedbørsfelt er vist i figur 3.

Figur 3. Kart over Nidelva vannområde og avgrensning av nedbørsfelt. Kilde: Miljødirektoratet.

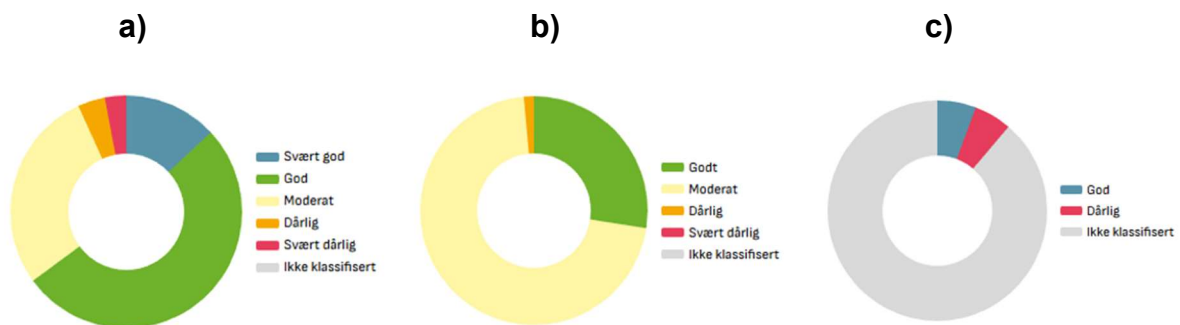
Vannområdet består av kystvann, innsjøer, elver og grunnvannsforekomster, til sammen 508 vannforekomster. Av disse er 62 klassifisert som sterkt modifiserte vannforekomster (SMVF). En nærmere fordeling av vannforekomstene etter kategori og størrelse er vist i tabell 1.

Tabell 1. Oversikt over vannforekomster i Nidelva vannområde (Vann-Nett 01.12.2025).

VANNKATEGORI	ANTALL	SMVF	STØRRELSE
Elv	354	42	6 274,07 km ²
Grunnvann	0	0	0 km ²
Innsjø	121	20	329,53 km ²
Kystvann	33	0	208,91 km ²
Totalt	508	62	

2.1.2 Tilstandsstatus

Tilstandsstatusen i Nidelva vannområde bygger på klassifiseringer i Vann-Nett per 01.12.2025. Klassifiseringene omfatter økologisk tilstand i naturlige vannforekomster, økologisk potensial for sterkt modifiserte vannforekomster (SMVF) og kjemisk tilstand i overflatevann. Det foreligger foreløpig ingen klassifisering av verken kvantitativ eller kjemisk tilstand for grunnvannsforekomstene i vannområdet, og grunnvann inngår derfor ikke i figurene under. De samlede klassifiseringene er vist i figur 4 a–c

Figur 4 a–c. Klassifisering av tilstand i overflatevann i Nidelva vannområde.

Figurene viser økologisk tilstand (a), økologisk potensial for sterkt modifiserte vannforekomster (SMVF) (b) og kjemisk tilstand i overflatevann (c), basert på data fra Vann-Nett per 01.12.2025. Av de naturlige vannforekomstene er om lag 65 % vurdert til god eller svært god økologisk tilstand, mens 35 % er klassifisert til moderat, dårlig eller svært dårlig tilstand. For de sterkt modifiserte vannforekomstene (SMVF) har 27,4 % godt økologisk potensial, 71,0 % moderat potensial og 1,6 % dårlig potensial. Kjemisk tilstand i overflatevann er i stor grad ikke klassifisert, og 88,8 % av vannforekomstene mangler vurdering.

2.1.3 Påvirkningskilder

Vannforekomstene i Nidelva vannområde påvirkes av en rekke ulike menneskelige aktiviteter og miljøbelastninger. Oppdaterte data fra Vann-Nett per 01.12.2025 viser at langtransportert forurensning fortsatt er den klart dominerende påvirkningskategorien, med 474 berørte vannforekomster. Dette gjenspeiler den vedvarende utfordringen med forurensning, særlig i de øvre delene av vassdragene der vannforekomstene er mest sårbare.

Vannkraft er den nest største påvirkningskilden, med 123 berørte vannforekomster. Påvirkningene er hovedsakelig knyttet til hydrologiske endringer som følge av

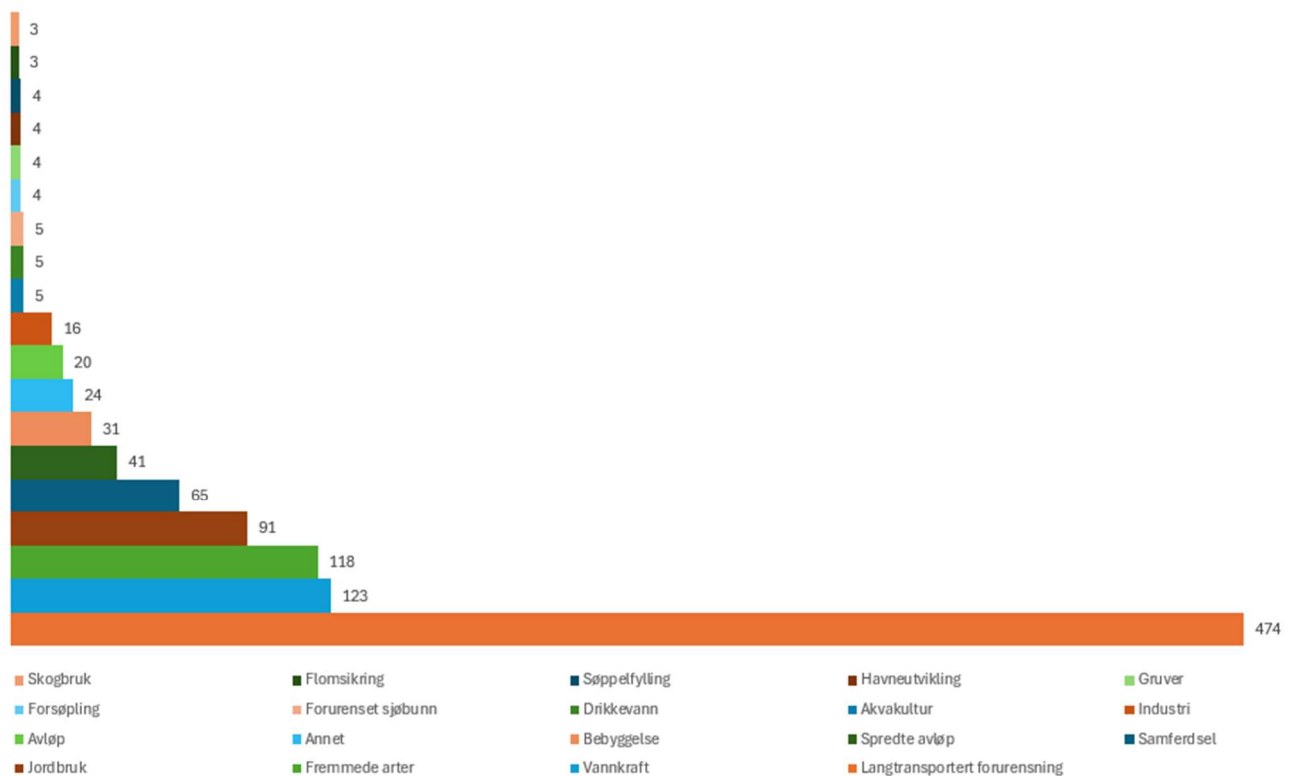
vannføringsregulering, magasinering og fysiske inngrep som demninger og vandringshindre.

Fremmede arter utgjør også en betydelig påvirkning, med 118 berørte vannforekomster. Dette inkluderer både spredte fiskearter som gjedde, sørv og suter, samt enkelte marine arter i kystnære forekomster.

Jordbruk påvirker 91 vannforekomster, særlig gjennom tilførsel av næringsstoffer i nedre deler av vassdragene. Samferdsel står for påvirkning i 65 vannforekomster, knyttet til vegkonstruksjoner, kulverter og diffus avrenning.

Spredte avløp, bebyggelse, industri og øvrige påvirkningskategorier bidrar samlet sett i varierende grad til forringelse av økologisk tilstand i enkelte vannforekomster. Figur 5 viser en samlet oversikt over antall berørte vannforekomster fordelt på påvirkningskategori.

Påvirkningskilder i Nidelva vannområde (Vann-Nett 2025)

Figur 5. Registrerte påvirkningskilder i Nidelva vannområde (Vann-Nett 01.12.2025).

Figuren viser antall vannforekomster som er berørt av de ulike påvirkningskategoriene. Langtransportert forurensning, vannkraft, fremmede arter, jordbruk og samferdsel er de mest omfattende påvirkningskildene i vannområdet.

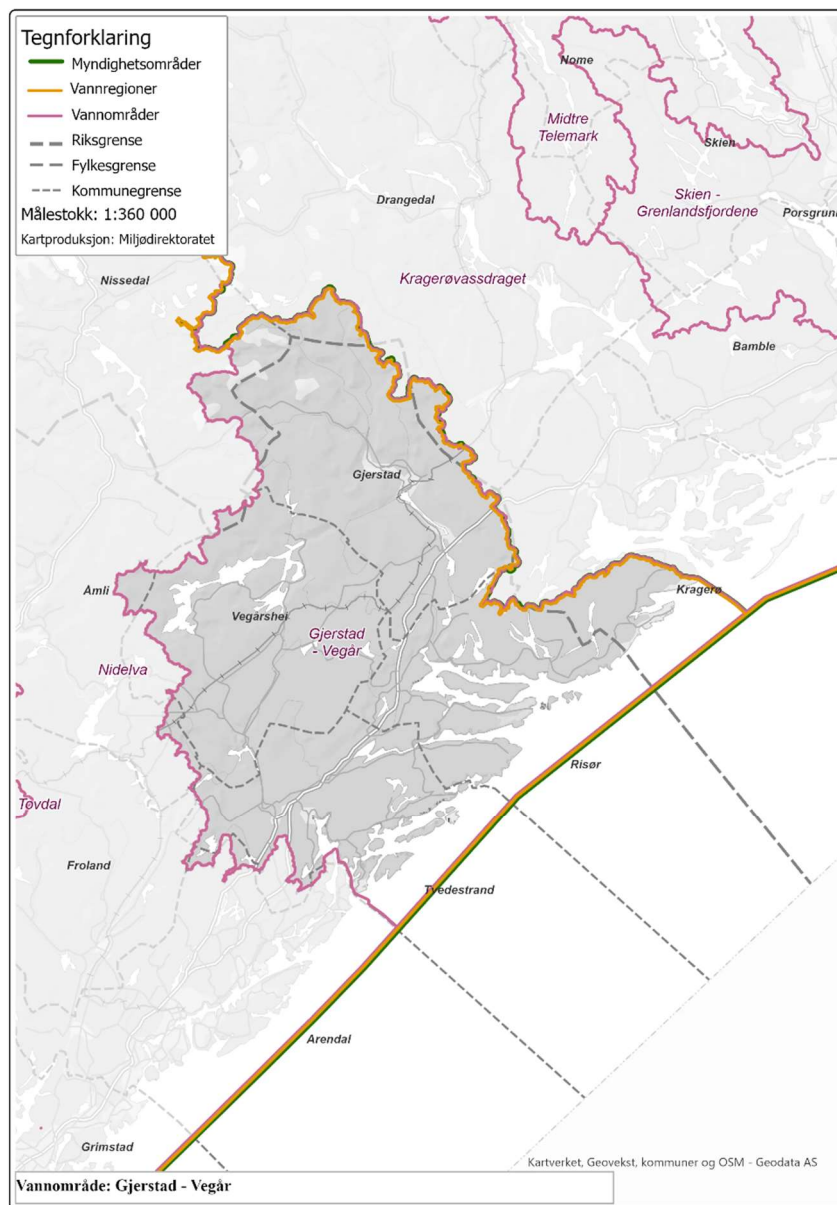
2.2 Gjerstad–Vegår

2.2.1 Geografi og oversikt

Gjerstad–Vegår vannområde følger nedbørsfeltene i området og avgrenses derfor ikke etter kommunegrenser. Vannområdet omfatter hele eller større deler av kommunene Gjerstad, Tvedestrand, Risør og Vegårshei. I tillegg inngår mindre

arealer fra Åmli, Kragerø og Nissedal. Dette innebærer at vannområdet strekker seg inn i både Agder og Telemark, og at kommunenes tilknytning varierer i omfang.

Kart over vannområdet og avgrensning av nedbørsfelt er vist i figur 6.

Figur 6. Kart over Gjerstad–Vegår vannområde og avgrensning av nedbørsfelt. Kilde: Miljødirektoratet

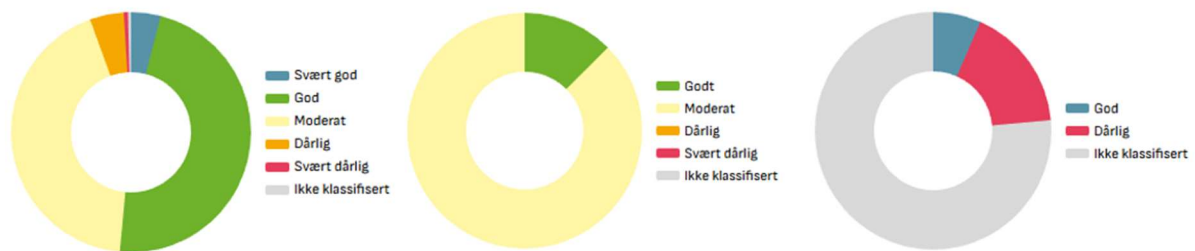
En nærmere fordeling av vannforekomstene etter kategori og størrelse er vist i tabell 2.

Tabell 2. Oversikt over vannforekomster i Gjerstad–Vegår vannområde (Vann-Nett 01.12.2025).

VANNKATEGORI	ANTALL	SMVF	STØRRELSE
Elv	115	7	1463,85 km
Grunnvann	0	0	0 km ²
Innsjø	38	1	44,19 km ²
Kystvann	30	0	224,66 km ²
Totalt	183	8	

2.2.2 Tilstandsstatus

Tilstandsstatusen i Gjerstad–Vegår vannområde bygger på oppdaterte klassifiseringer i Vann-Nett per 01.12.2025. Klassifiseringene omfatter økologisk tilstand i naturlige vannforekomster, økologisk potensial for sterkt modifiserte vannforekomster (SMVF) og kjemisk tilstand i overflatevann. Det foreligger ingen klassifisering av verken kvantitativ eller kjemisk tilstand for grunnvannsforekomstene i vannområdet, og grunnvann inngår derfor ikke i figurene. De samlede klassifiseringene er vist i figur 7 a–c.

Figur 7 a–c. Klassifisering av tilstand i overflatevann i Gjerstad–Vegår vannområde. Figurene viser økologisk tilstand (a), økologisk potensial for sterkt modifiserte vannforekomster (SMVF) (b) og kjemisk tilstand i overflatevann (c), basert på data fra Vann-Nett per 01.12.2025. Av de naturlige vannforekomstene er 51,4 % vurdert til god eller svært god økologisk tilstand, mens 47,5 % er klassifisert til moderat, dårlig eller svært dårlig tilstand. For SMVF har 12,5 % godt økologisk potensial, mens 87,5 % er klassifisert til moderat potensial. Kjemisk tilstand er i stor grad ikke klassifisert, og 76,5 % av vannforekomstene mangler vurdering.

2.2.3 Påvirkningskilder

Vannforekomstene i Gjerstad–Vegår vannområde påvirkes av flere ulike menneskelige aktiviteter og miljøbelastninger. Oppdaterte data fra Vann-Nett per 01.12.2025 viser at langtransportert forurensning er den klart største påvirkningskategorien, med 149 berørte vannforekomster. Den største delen av påvirkningen skyldes forsuring, særlig i næringsfattige og høyereliggende vassdrag som fortsatt er sårbare for sur nedbør til tross for langvarig reduksjon i tilførsle.

Fremmede organismer utgjør den nest største påvirkningskategorien i vannområdet, med 79 berørte vannforekomster. Dette gjelder særlig fiskearter som gjedde, sørv, suter, regnbueørret og bekkerøye, men også enkelte marine arter som stillehavsøsters i kystnære vannforekomster.

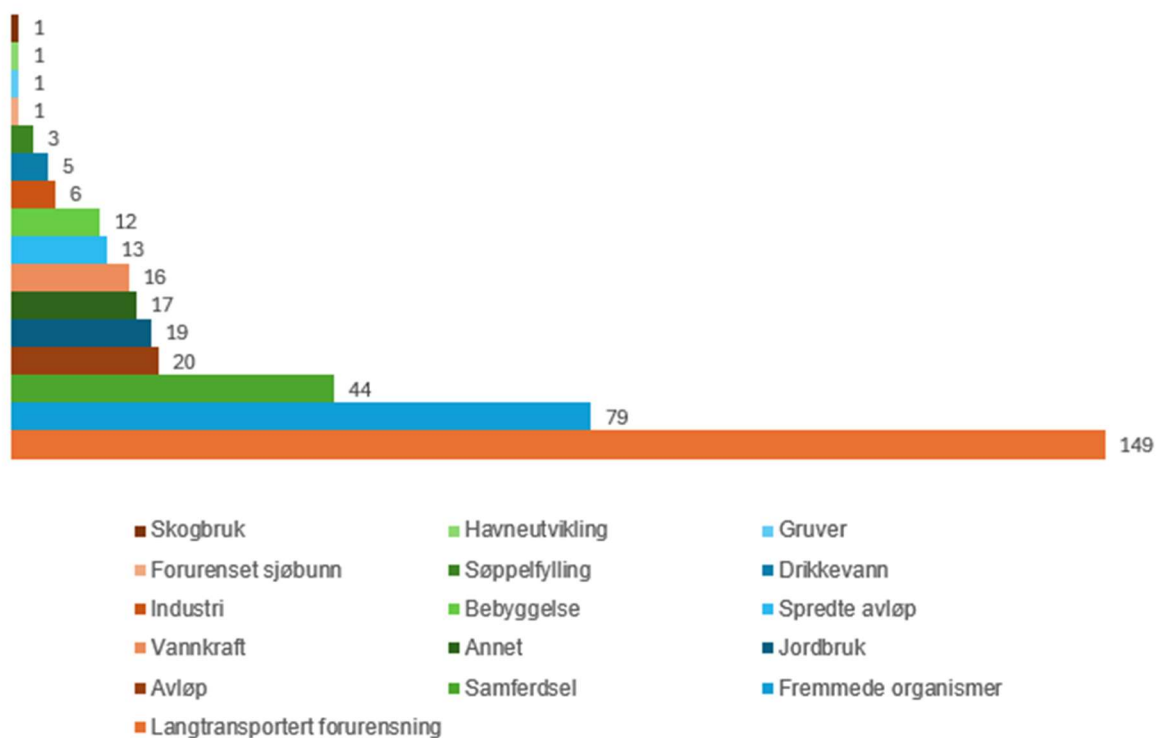
Samferdsel er den tredje mest omfattende påvirkningskilden og berører 44 vannforekomster. Påvirkningsbildet omfatter både fysiske inngrep som vegkryssinger, kulverter og endringer i vannløp, samt diffus avrenning fra veg, kysttransport og havneaktivitet.

Jordbruk påvirker 19 vannforekomster, i hovedsak gjennom avrenning av næringsstoffer fra fulldyrket mark, beite og eng, samt enkelte hydromorfologiske inngrep knyttet til jordbruksdrift.

Spredte avløp påvirker 13 vannforekomster, særlig gjennom utslipp fra separate avløpsanlegg og hytter. Tolv vannforekomster er påvirket av bebyggelse, blant annet gjennom urban avrenning og lokale fysiske inngrep.

Industri, vannkraft, vannuttak og tekniske inngrep knyttet til drikkevannsforsyning, søppelfyllinger og øvrige mindre påvirkningskategorier forekommer i et mer begrenset omfang, men kan lokalt bidra til forringelse av økologisk tilstand. Figur 8 viser en samlet oversikt over antall vannforekomster som er berørt av de ulike påvirkningskategoriene i Gjerstad–Vegår vannområde.

Påvirkningskilder i Gjerstad–Vegår vannområde
(Vann-Nett 2025)

Figur 8. Registrerte påvirkningskilder i Gjerstad–Vegår vannområde (Vann-Nett 01.12.2025). Figuren viser antall vannforekomster som er berørt av de ulike påvirkningskategoriene. Langtransportert forurensning, fremmede organismer, samferdsel, jordbruk og spredte avløp er de mest omfattende påvirkningskildene i vannområdet.

3. Organisering

Åmli kommune er vertskommune for samarbeidet i Nidelva og Gjerstad–Vegår vannområde og har arbeidsgiveransvar for vannområdekoordinatoren. Stillingen finansieres av kommunene Gjerstad, Vegårshei, Risør, Tvedestrand, Åmli, Froland,

Arendal, Grimstad, Fyresdal, Nissedal, Kviteseid, Tokke og Valle, samt av Agder og Telemark fylkeskommuner, i tråd med samarbeidsavtalen for vannområdene.

Vibeke Lyngheim overtok stillingen som vannområdekoordinator 5. august 2025, med kontorsted på rådhuset i Åmli. Koordinatorens oppgave er å støtte kommunene i arbeidet med å følge opp vannforskriften og den regionale vannforvaltningsplanen, sikre god framdrift i tiltaksarbeidet og bidra til et oppdatert kunnskapsgrunnlag for vannområdene.

Organiseringen følger strukturen fastsatt i samarbeidsavtalen. Alle deltakende kommuner har en administrativ representant i arbeidsgruppen, som møtes jevnlig og fungerer som hovedarena for dialog, koordinering og erfaringsutveksling mellom kommunene og vannregionmyndigheten.

Kommunene har også en politisk representant i styringsgruppen, som har ansvar for måloppnåelse, framdrift og økonomi, og som sikrer nødvendig politisk forankring i kommunene.

Oversikt over medlemmer i arbeidsgruppen og styringsgruppen er gitt i vedlegg 1.

Arbeidsgruppen ble etablert våren 2024, og styringsgruppen hadde sitt første møte i november 2024. I løpet av 2025 har samarbeidet mellom kommunene, fylkeskommunene, Statsforvalteren og vannregionmyndigheten vært sentralt i oppfølgingen av tiltak og i arbeidet med tiltaksrevisjonen for planperioden 2028–2033.

4. Aktiviteter i 2025

4.1 Arbeid i vannområdene

Arbeidet i Nidelva og Gjerstad–Vegår vannområder har i 2025 i stor grad vært knyttet til oppfølging av regional vannforvaltningsplan, oppdatering av kunnskapsgrunnlaget i Vann-Nett og forberedelser til tiltaksrevisjon for planperioden 2028–2033.

Året har også vært preget av overgang til ny vannområdekoordinator fra august 2025. Dette har medført en periode med overføring av kunnskap, systemforståelse og etablering av kontaktflater mot kommuner og sektormyndigheter. Samtidig har det vært viktig å sikre kontinuitet i pågående prosesser.

Det er gjennomført jevnlig møter i arbeidsgruppen i løpet av året. På møtene har blant annet følgende tema vært behandlet:

- oppdatering av påvirkninger og tiltak i Vann-Nett
- status for miljømål og klassifisering
- forberedelser til tiltaksrevisjon
- avklaringer knyttet til sektoransvar

Arbeidsgruppen fungerer som en sentral arena for koordinering og faglig dialog mellom kommunene, fylkeskommunene, Statsforvalteren og vannregionmyndigheten.

Det er også avholdt møte i styringsgruppen i 2025, der status for arbeidet i vannområdene, økonomi og framdrift i planarbeidet har vært tema. Styringsgruppen bidrar til politisk forankring av vannforvaltningsarbeidet.

4.2 Planarbeid og saksbehandling

Vannområdekoordinator har i 2025 gitt faglige innspill i kommunale planer og enkeltsaker der vannmiljø og vannforskriftens føringer er relevante. Dette gjelder blant annet saker knyttet til arealplanlegging, avløp og inngrep i vassdrag.

Erfaringen er at tidlig involvering gir bedre grunnlag for å ivareta vannmiljøhensyn i planprosesser. Det er derfor positivt at vannområdekoordinator i økende grad trekkes inn i slike saker.

4.3 Oppdatering av kunnskapsgrunnlaget i Vann-Nett

En sentral del av arbeidet i 2025 har vært gjennomgang og kvalitetssikring av data i Vann-Nett. Dette arbeidet er viktig for å sikre et mest mulig korrekt grunnlag for vurdering av tilstand, påvirkninger og tiltak.

Flere kommuner har arbeidet med å oppdatere påvirkningsbildet for vannforekomster innen egne ansvarsområder. Dette gjelder særlig påvirkninger knyttet til avløp, landbruk, samferdsel og fysiske inngrep.

Oppdateringene er viktige i forkant av ny planperiode, ettersom Vann-Nett danner grunnlaget for videre prioriteringer og tiltak.

4.4 Tiltaksrevisjon og kommunevis oppfølging

Arbeidet med tiltaksrevisjon for planperioden 2028–2033 har startet opp i 2025. Vannområdekoordinator har tatt initiativ til kommunevise møter for å støtte dette arbeidet.

I møtene har det blant annet vært fokus på:

- gjennomgang av eksisterende tiltak
- vurdering av videreføring av tiltak
- identifisering av nye tiltak
- avklaringer knyttet til ansvar og kostnadsanslag

Dette arbeidet videreføres i 2026.

4.5 SMVF-vurderinger og miljømål i urbane områder

Det er i samarbeid med fylkeskommunen og sektormyndigheter gjennomført vurderinger av enkelte vannforekomster i urbane områder med tanke på miljømål og eventuelle SMVF-vurderinger.

I Nidelva vannområde ble Arendal valgt ut, blant annet fordi kommunen har flere vannforekomster med tydelig urban påvirkning. Arbeidet har bestått i gjennomgang av kartgrunnlag og registreringer i Vann-Nett, samt dialog med relevante myndigheter.

Formålet har vært å sikre realistiske miljømål og korrekt klassifisering før ny planperiode.

Erfaringene fra gjennomgangen i Arendal gir et nyttig grunnlag for videre arbeid. Det kan være aktuelt å gjennomføre tilsvarende vurderinger i andre kommuner der det er betydelig urban påvirkning på vannforekomstene.

4.6 Faglig samarbeid og kompetanseutveksling

Vannområdekoordinator har deltatt i regionale samlinger, fagmøter og nettverk knyttet til vannforvaltning, blant annet i regi av fylkeskommunene og Statsforvalteren. Dette inkluderer deltakelse på TEFA-samlinger og andre relevante fagarenaer.

Vannområdekoordinator deltar også i den regionale vanngruppa i Agder vannregion. Vanngruppa består av vannområdekoordinatorerne i Agder, vannregionmyndigheten, representanter fra fylkeskommunen og Statsforvalteren innen både landbruk og vannforvaltning. Gruppa fungerer som en viktig arena for samordning, informasjonsutveksling og faglig dialog på tvers av vannområdene.

I tillegg har det vært ukentlige møter mellom vannområdekoordinatorerne og vannregionmyndigheten gjennom året. Disse møtene bidrar til tett koordinering og oppfølging av planarbeid, kunnskapsgrunnlag og framdrift i vannforvaltningen.

Slike møteplasser er viktige for kompetanseutveksling, samordning og erfaringsdeling på tvers av vannområder og sektorer.

4.7 Befaringer og læring på tvers av vannområder

I mai deltok representanter fra Agder fylkeskommune, Statsforvalteren og vannområdene på befaring til Sira-Kvina og Lygna vannområder. Målet med turen var å få innsikt i konkrete miljøtiltak og utfordringer knyttet til vannforvaltning.

Tema som ble presentert inkluderte ny laksetrapp ved Rafoss, tildekking av forurenset sjøbunn i Fedafjorden, ombruk av masser fra Knaben gruvedrift til jordarbeiding og utfiskingsprosjektet i innsjøen Lygne.

Befaringen ga nyttig innsikt i praktisk gjennomføring av tiltak og la til rette for erfaringsutveksling på tvers av sektorer og vannområder.

4.8 Lurvkart og publikumsinnmelding

Fylkeskommunen og vannområdekoordinatorerne i Agder har over tid registrert behov for en løsning der publikum kan melde inn problemoppblomstring av lurv langs kysten. Flere kommuner har mottatt henvendelser om økt forekomst av lurv.

På bakgrunn av dette ble det utviklet et digitalt kart der publikum kan registrere funn av lurv. Kartet ble publisert av fylkeskommunen i juli 2025.

I etterkant ble det kjent at både Havforskningsinstituttet og NIVA hadde utviklet lignende løsninger. Det er derfor innledet dialog mellom fylkeskommunen, HI og NIVA om mulig samordning av kartløsningene.

4.9 Webinarer og kunnskapsdeling

Arbeidsgruppen i Nidelva og Gjerstad–Vegår tok tidlig i 2025 initiativ til å foreslå faglige webinarer om vannforvaltning. Dette fikk støtte også i andre vannområder i Agder.

Det første webinarer ble arrangert 5. juni 2025 med tema skogdriftens påvirkning på vannmiljø. Over 100 deltakere fra hele landet deltok. Webinarer er publisert på Vannportalen.

Det er uttrykt ønske om flere webinarer, men på grunn av kapasitet og tilgang på foredragsholdere ble videre webinarer utsatt til 2026.

4.10 Overvåking og kunnskapsbehov

Det er ikke igangsatt nye overvåkingsprosjekter i vannområdene i 2025. Samtidig er det identifisert behov for mer kunnskap om tilstand og påvirkninger i enkelte vannforekomster.

Det er særlig behov for bedre datagrunnlag knyttet til næringsstoffer, avløpspåvirkning og lokal påvirkning i utvalgte vannforekomster.

Behov for overvåking og mulig finansiering vil vurderes nærmere i forbindelse med neste planperiode.

4.11 Restaureringsprosjekter og kunnskapsinnhenting

I løpet av 2025 er det fremmet flere initiativ og søknader om restaurerings- og kunnskapsprosjekter i vannområdene. Lokale lag, grunneiere og fagmiljøer har vært sentrale pådrivere, og vannområdekoordinator har bidratt med faglige vurderinger og dialog i oppfølgingen.

Prosjektene omfatter blant annet restaureringstiltak i Vegårvassdraget, kunnskapsinnhenting gjennom tetthetsfiske i Nidelva vannområde samt habitatkartlegging i prioriterte bekker. Flere av tiltakene forutsetter nødvendige tillatelser og finansiering før gjennomføring.

Tabell 3 nedenfor gir en samlet oversikt over prosjekter som er tildelt midler fra vannområdet i 2025.

Tabell 3. Prosjekter som er tildelt midler fra vannområdet i 2025

Prosjekt	Saksnr (P360)	Tildelte midler (kr)
Restaurering av kantsone langs Lilleelv	25/1049	kr 30 000
Restaurering av bekker med anadrom fisk og elvemusling	25/842	kr 120 000
Restaurering av gytebekk på Kvastad i Tvedestrand kommune	25/2235	kr 25 000
Tetthetsfiske av Temsebekken og Kleppebekken	25/881	kr 82 860
Habitatkartlegging i Temsebekken og Songebekken	25/927	kr 50 000

5. Kunnskapsgrunnlag og overvåkning

5.1 Vann-Nett

Vann-Nett er den primære databasen for klassifisering, påvirkningskilder og tiltaksinformasjon i Nidelva og Gjerstad–Vegår vannområde. I 2025 ble en oppdatert versjon av Vann-Nett tatt i bruk, med forbedret struktur, mer brukervennlig grensesnitt og tydeligere kobling mellom vannforekomster, påvirkningskategorier og tiltak. Den nye løsningen gir et bedre grunnlag for å analysere tilstand, identifisere kunnskapsmangler og følge utviklingen i vannområdene.

Dataene hentes fra sektormyndigheter, Statsforvalteren, fylkeskommunene og andre fagmiljøer, og oppdateres fortløpende. Klassifiseringene som presenteres i denne rapporten er basert på data per 01.12.2025. Vann-Nett er også det sentrale verktøyet i arbeidet med tiltaksrevisjonen for planperioden 2028–2033, der flere vannforekomster forventes å få oppdatert vurdering.

Vann-Nett er et system i kontinuerlig utvikling, og kunnskapsgrunnlaget forbedres etter hvert som nye data og vurderinger foreligger. Klassifiseringer og påvirkningsvurderinger kan derfor bli justert når ny informasjon tilkommer. Kommuner og sektormyndigheter oppfordres til å melde inn oppdateringer og ny kunnskap slik at datagrunnlaget holdes mest mulig oppdatert.

5.2 Overvåkningstyper og datagrunnlag

Det finnes per 2025 ingen egne, lokalt etablerte overvåkningsprogram i vannområdene, men flere overvåkningsaktiviteter gjennomføres gjennom nasjonale og regionale ordninger. Disse utgjør et sentralt kunnskapsgrunnlag for vurdering av miljøtilstand, påvirkningskilder og behov for tiltak.

Basisovervåking (Miljødirektoratet)

- Innsjøovervåking gjennom Økofersk-programmet
- Referanseelver som inngår i nasjonale langtidsserier
- Kystovervåking gjennom Økokyst i nedre deler av vannområdene

Tiltaksovervåking (Statsforvalteren)

- Overvåking av forsurening og kalking i Vegårvassdraget og Arendalsvassdraget
- Oppfølging av innsjø- og dugnadskalking i flere vannforekomster
- Regelmessige målinger av pH, alkalitet og andre nøkkelparametre

Supplerende kommunal overvåking

Kommunene bidrar med overvåking knyttet til avløpsutslipp, drikkevannskilder, badevannskvalitet og andre lokale behov. Disse dataene utfyller det regionale kunnskapsgrunnlaget, særlig i tettbygde områder og i små vassdrag.

5.3 Kalking og forsuring

Forsuring er fortsatt en av de viktigste påvirkningsfaktorene i Nidelva og Gjerstad–Vegår vannområde, og kalking er et sentralt og langsiktig tiltak for å motvirke forsuring og opprettholde god økologisk tilstand i berørte vannforekomster. Store deler av vannområdene er sårbare for sur nedbør på grunn av berggrunn og lav naturlig bufferkapasitet.

Kalkingstiltakene forvaltes av Statsforvalteren i Agder og Statsforvalteren i Telemark, avhengig av hvilken del av vannområdet tiltakene gjennomføres i. Tiltakene omfatter både innsjøer og vassdrag og gjennomføres som spredning av kalk i innsjøer og som dosering i vassdrag der dette er etablert. Kalking i innsjøer gjennomføres i hovedsak ved bruk av helikopter eller båt, avhengig av tilgjengelighet og lokale forhold.

Kalkingstiltakene har over tid vært relativt stabile i omfang og gjennomføring. De fleste lokaliteter kalkes årlig, mens enkelte kalkes med lengre intervaller basert på lokale forhold og overvåkingsresultater. Tiltakene følges opp gjennom regelmessige vannprøver og pH-målinger.

Lokale behov meldes årlig inn av kommuner og fiskelag i samarbeid med Statsforvalteren. Det legges til grunn at innsjøer som er kalket i 2025 i hovedsak videreføres med kalking i kommende år, basert på gjeldende praksis og overvåkingsresultater.

6. Økonomi

6.1 Finansiering av vannområdearbeidet

Arbeidet i Nidelva og Gjerstad–Vegår vannområder finansieres gjennom årlige bidrag fra deltakerkommunene og fylkeskommunene, i tråd med samarbeidsavtalen for vannområdene. Bidragene fordeles etter avtalt fordelingsnøkkel og prisjusteres årlig. Midlene dekker i hovedsak personellressurser og drift av vannområdesamarbeidet.

Fordeling av bidragene for 2025 framgår av tabell 4.

Tabell 4. Fordeling av årlige bidrag til vannområdearbeidet i 2025, basert på fordelingsnøkkelen i samarbeidsavtalen. Beløpene er prisjustert fra 2024 med 5,1 %.

Kommune/fylkeskommune	Andel (%)	Bidrag jf. Samarbeidsavtale	Bidrag 2025 (prisjustert fra 2024 med 5,1 %)
Arendal	4,00 %	kr 40 000	kr 44 520
Grimstad	4,00 %	kr 40 000	kr 44 520
Froland	3,00 %	kr 30 000	kr 33 390
Åmli	3,00 %	kr 30 000	kr 33 390
Fyresdal	3,00 %	kr 30 000	kr 33 390
Nissedal	3,00 %	kr 30 000	kr 33 390
Kviteseid	1,50 %	kr 15 000	kr 16 695
Tokke	1,50 %	kr 15 000	kr 16 695
Valle	1,50 %	kr 15 000	kr 16 695
Tvedestrand	3,00 %	kr 30 000	kr 33 390
Risør	3,00 %	kr 30 000	kr 33 390
Gjerstad	1,50 %	kr 15 000	kr 16 695
Vegårshei	1,50 %	kr 15 000	kr 16 695
Sum kommuner	33,50 %	kr 335 000	kr 372 858
Agder Fylkeskommune	58,50 %	kr 665 000	kr 651 110
Telemark Fylkeskommune	8,00 %	kr 84 720	kr 89 041
Driftsinntekt	Total	kr 1 084 720	kr 1 113 009

Merk: For Agder fylkeskommune ble bidraget redusert i 2024 i tråd med økonomisk fordeling i vannområdesamarbeidet, og deretter prisjustert til 2025. Telemark fylkeskommune inngår i finansieringen fra og med 2024.

6.2 Tilskudd til tiltak og kunnskapsprosjekter

I 2025 har vannområdene mottatt flere tilskuddsmidler til tiltak, kunnskapsinnhenting og kompetansebygging.

Dette omfatter:

- kr 200 000 i restaureringsmidler fra Agder fylkeskommune
- kr 57 140 i tilskudd fra havbruksfondet til bruk på tiltak og overvåking i vannområdene

En betydelig del av restaureringsmidlene er i løpet av 2025 knyttet til konkrete tiltak og prosjekter etter søknad. Flere av prosjektene er planlagt gjennomført i 2026, blant annet som følge av behov for tillatelser, sesonghensyn og nærmere planlegging. Midlene er foreløpig ikke utbetalt, men holdes avsatt til formålet og disponeres når tiltakene er gjennomført og fakturert, i tråd med gitte vilkår.

Resterende midler disponeres i tråd med formålet og videre prioriteringer i vannområdesamarbeidet.

6.3 Regnskap 2025

Driftsinntekter	Budsjett 2025 (kr)	Regnskap 2025 (kr)
Kommunale bidrag	kr 337 529	kr 372 858
Bidrag fra Agder fylkeskommune	kr 647 393	kr 651 110
Bidrag fra Telemark fylkeskommune	kr 88 532	kr 89 041
Reise- og kursmidler (VRU)	kr 0	kr 50 000
<u>Sum driftsinntekter</u>	<u>kr 1 073 454</u>	<u>kr 1 163 009</u>

Driftskostnader	Budsjett 2025 (kr)	Regnskap 2025 (kr)
Lønn, pensjon og arbeidsgiveravgift	kr 756 034	kr 558 867
Kontor og materiell	kr 4 000	kr 9 602
Reise, kost og møter	kr 35 000	kr 36 632
Kurs og seminar	kr 5 000	kr 32 630
<u>Sum driftskostnader</u>	<u>kr 800 034</u>	<u>kr 637 731</u>

Merknader til driftsregnskap

Budsjettet for 2025 ble beregnet med utgangspunkt i helårsdrift av vannområdekoordinatorstillingen og forventet lønns- og prisvekst. Regnskapet viser et mindreforbruk sammenlignet med budsjett. Dette skyldes i hovedsak bemanningssituasjonen i 2025, der stillingen var redusert i deler av året og stod vakant gjennom sommeren før ny koordinator tiltrådte i august. Lønnskostnadene for 2025 er derfor ikke representative for et normalår.

I mars 2025 vedtok VRU at vannområdekoordinatorerne i Agder årlig skal tildeles øremerkede reise- og kursmidler. For 2025 mottok vannområdekoordinatoren kr 50 000. Midlene er øremerket til reise, møter, kurs og seminarer og kan ikke benyttes til ordinær drift.

Vedlegg 1. Representanter i styringsgruppe og arbeidsgruppe 2025 for vannområdene Nidelva og Gjerstad–Vegår

Organisasjon	Styringsgruppe	Vara styringsgruppe	Arbeidsgruppe (administrativ)
Kviteseid	Tarjei Draugedal	Stian Hauge	Audun Aasmundtveit
Nissedal	Sverre Sæter	-	Audun Aasmundtveit
Fyresdal	Helge Kiland	-	Aslak M. Haugan
Tokke	Geir Arild Duve	Sverre Bakke	Olav Bjørn Bakken
Valle	Kim Pedersen	Lars Tarald Myrum	Gro Åmlid
Froland	Øyvin Froland	Frank Bjerger Sigvaldsen	Ole Tom Ørnevik
Åmli	Hans Fredrik Tangen	Marit Finsrud	Ida Haugen
Grimstad	Beate Skretting	Kjetil Glimsdal	Una Janson Glende
Arendal	Øystein Krogstad	Arne Jenssen	Anders Mydland
Gjerstad	Steinar Pedersen	Halvard Skaaland	Frode Lindland
Vegårshei	Kjetil Torp	Arild Flaten	Harald Mo
Risør	Stian Lund	Andre Sagvollen	Nina Lieng Christiansen
Tvedestrand	Morten Foss	Geir Grimslund	Martin Due Tønnesen
Agder Fylkeskommune	Tanja Øverland	-	Tanja Øverland
Telemark Fylkeskommune	Sigvald Oppebøen Hansen	Ida Riis-Johansen	-
Statsforvalteren i Agder	-	-	Kristine Valen Kerlefsen